

BÖGÖZI REFORMÁTUS MŰEMLÉKTEMPLOM KOMPLEX RESTAURÁLÁSI PROGRAM 2008 - 2016

A bögözi (Románia, Hargita megye, Székelyudvarhelytől 5 km-re) református műemléktemplom Erdély egyik legfontosabb középkori egyházi műemléke, az Erdélyt járó magyarországi utazó közönség egyik közkedvelt célpontja, úti célja. Egyház- és kultúrtörténeti vonatkozásai mellett leginkább középkori falképei és festett fa bútorzata, kazettás mennyezete révén került a művészettörténeti kutatás érdeklődési körébe. A szakirodalom a László legendát mint a téma legkorábbi megörökítését tartja számon, keletkezését a XIII. század legvégétől a XIV. század közepéig terjedő időszakra teszi. A falu azon kevés székely faluközpontok egyike, amelyek lakossága nagyrészt református felekezetű, s ezt igazolja a templom jelentősége, mérete és súlya is egyben.

1997-ben az Országos Műemlékvédelmi Hivatal az „Erdélyi kazettás mennyezetek és falképek” program keretében készítettett tartószerkezeti szakértői szakvéleményt, mely vélemény kitért a templom felmenő szerkezeteire, tartalmazta a tartószerkezet elemek rövid leírását és a szerkezeti károsodások ismertetését, s egyúttal több esetben is javaslatot tett a gyors beavatkozásra, ezt követően azonban több mint 10 évig tényleges értékmentés nem történt.

Az Új Ezredév Alapítvány 2008 végétől önerőből kezdte el finanszírozni az előzetes felméréseket és az engedélyeztetési dokumentáció összeállítását, valamint az engedélyeztetési eljárást. A restaurálási előmunkálatok és kivitelezési munkák teljes szakmai koordinálását a kezdetektől Benczédi Sándor műemlékvédelmi szakmérnök, a bögözi helyreállítási program vezető tervezője végezte és végzi jelenleg is. A bögözi református műemléktemplom teljes hivatalos restaurálási költsége – a 2015. decemberben aktualizált költségvetés és 2016. év végi befejezéssel tervezett restaurálási terv szerint – hozzávetőleg 650.000 euró.

Az Alapítvány – magánszemélyek és cégek adományaiból és támogatásaiból az elmúlt öt év folyamán biztosította a szükséges pénzforrásokat a restaurálási munkák elkezdéséhez nélkülözhetetlen előtanulmányok és tervdokumentációk elkészítésére, az engedélyeztetési eljárásra, a tényleges restaurálási gyakorlat helyszíni előkészítésére (ezen előkészítő – alapozó munkába kapcsolódott be Hargita megye Tanácsa is, már 2009 végétől) és részbeni kivitelezésére. Az Alapítvány tevékenységének és – az adott időben Kelemen Hunor miniszter által vezetett – román kulturális tárca támogatásának köszönhetően a templom komplex helyreállítását célzó kivitelezési munkák 2012 tavaszán elkezdődtek, s 2013 végére szinte teljes mértékben el is készültek. 2012 folyamán, úgyszintén román minisztériumi támogatás és közbeszerzési eljárás eredményeként került sor a középkori falképek restaurálására, a nemzetközi hírű freskók ünnepélyes átadását 2012. november 24-én szervezte meg az Alapítvány.

2013 folyamán került beütemezésre a műemléktemplom komplex restaurálásának következő nagy fázisa: a festett fa bútorzat egy részének és a kazettás mennyezet konzerválásának és restaurálásának az előkészítése, mely munkafázis szorosan összefügg a templom fődémszerkezeti elemeinek a konzerválásával, megerősítésével. Ezzel párhuzamosan indult el a kőrestaurálási tevékenység, a falkutatás és belső szentély régészeti feltárása is. 2014 nyarán megtörtént a festett fa bútorzat egy részének a restaurálása (szószék, bejárati ajtó, Úr Asztala) és a kazettás mennyezet konzerválási és restaurálás-előkészítési munkái is befejeződtek. A farestaurálási részmunkálatok mellett sor került a műemléktemplom ablakainak a restaurálására – az ólomüveg ablakok pótlására és restaurálására, valamint az ehhez a munkafázishoz kapcsolódó kőrestaurátori munkák elvégzésére – és emellett a templomszentély faragott kőelemeinek a tisztítására is.

A 2008 végén indult és hét éve tartó munka során önzetlen civil közreműködés és támogatás, szakmai szervezeti hozzájárulások, román (Román Kulturális Minisztérium, Hargita Megye Tanácsa) és magyar állami támogatások (Emberi Erőforrások Minisztériuma, Magyar Művészeti Akadémia), magyarországi és romániai céges támogatások és nem utolsósorban a templomukért áldozni és áldozatot is vállalni képes bögözi lakosok tették lehetővé a folyamatos előrelépést és értékmentést. Ezt a munkát tervezzük folytatni – és 2016. végével befejezni – további támogatások előteremtésével és hatékony felhasználásával.

Jelen állapot és tervek szerint 2015 – 2016 folyamán újul meg a kazettás mennyezet (további farestaurálási munkák), s a közeljövőben kerül befejezésre a templom udvarán lévő műemlék sírkert (kőrestaurálási munkák), s nyeri el végleges formáját a templom műemléki környezete is.